Στοχασμός περί θανάτου (Άγιος Ιγνάτιος Μπριαντσανίνωφ)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 25 Οκτωβρίου, 2021

Η μοίρα όλων των ανθρώπων στη γη – μοίρα αναπόφευκτη για οποιονδήποτε άνθρωπο – είναι **ο θάνατος**. Τον φοβόμαστε σαν τον πιο σκληρό εχθρό» κλαίμε πικρά για όσους αρπάζει από μας, αλλά περνάμε τη ζωή μας λες και θάνατος δεν υπάρχει διόλου, λες και είμαστε αιώνιοι πάνω στη γη.
Γιατί σε ξεχνώ, τάφε μου; Εσύ με περιμένεις, περιμένεις – κι εγώ σίγουρα θα κατοικήσω (σωματικά) μέσα σου. Γιατί, λοιπόν, σε ξεχνώ και συμπεριφέρομαι σάμπως κι ο τάφος είναι κλήρος μονάχα των άλλων ανθρώπων και διόλου δικός μου;

Η αμαρτία μου αφήρεσε και μου αφαιρεί τη γνώση και την αίσθηση της αλήθειας· μου κλέβει και σβήνει από τη σκέψη μου τη θύμηση του θανάτου, του γεγονότος αυτού του τόσο σημαντικού για μένα, του τόσο απτά βέβαιου κι αναμφίβολου.

Για να θυμόμαστε τον θάνατο, πρέπει να ζούμε σύμφωνα με τις εντολές του Χριστού. Οι εντολές του Χριστού καθαρίζουν τον νου και την καρδία, τα καθιστούν νεκρά για τον κόσμο και τα αναζωογονούν για τον Χριστό.**Ο νους, που έχει απαλλαχθεί από τα γήινα πάθη και τις ροπές προς τα γήινα, αρχίζει να στρέφει συχνά τα βλέμματα του προς το μυστικό πέρασμά του στην αιωνιότητα, δηλαδή προς το θάνατο, κι η καρδιά, που έχει καθαρθεί, αρχίζει να τον προαισθάνεται**.

Νους και καρδιά, πού έχουν απαλλαχθεί από τη δουλεία στα γήινα,**ποθούν την αιωνιότητα. Έχοντας αγαπήσει τον Χριστό, με άσβεστο πόθο διψάνε να παρουσιαστούν ενώπιόν Του, μολονότι με ιερό ρίγος τρέμουν την ώρα του θανάτου** θεώμενοι το μεγαλείο τού Θεού και τη μηδαμινότητα και αμαρτωλότητά τους. Γι’ αυτούς ο θάνατος παρουσιάζεται συνάμα και σαν άθλος τρομερός και σαν περιπόθητη λύτρωση από τη γήινη αιχμαλωσία
«Αν εμείς είμαστε ανίκανοι να ευχόμαστε την έλευση του θανάτου εξαιτίας της ψυχρότητάς μας προς τον Ιησού Χριστό και της αγάπης μας προς τη φθορά, ας καταφεύγουμε τουλάχιστο στη **μνήμη του θανάτου** χρησιμοποιώντας την σαν πικρή γιατρειά ενάντια στην αμαρτωλότητά μας, γιατί η μνήμη θανάτου – έτσι αποκαλούν αυτή τη θύμηση οι «Άγιοι Πατέρες – σαν γίνει κτήμα της ψυχής,**κόβει τη φιλία της με την αμαρτία και μ’ όλες τις αμαρτωλές ηδονές**.

«*Μονάχα όποιος έχει εξοικειωθεί με τη σκέψη περί του τέλους του*», καθώς είπε κάποιος Όσιος Πατέρας, «*μπορεί να θέσει τέρμα στις αμαρτίες του*» (Αγ. Ισαάκ του Σύρου, Λόγος 21ος). «*… Μιμνήσκου τα έσχατά σου, και εις τον αιώνα ουχ αμαρτήσεις*» (Σ. Σειράχ ζ’ 36).

Να σηκώνεσαι από το κρεβάτι σου, σαν να ανασταίνεσαι από τους νεκρούς και να πλαγιάζεις στο κρεβάτι σου ωσάν να κατακλίνεσαι σε τάφο. Ο ύπνος είναι απεικόνιση του θανάτου, ενώ το σκοτάδι της νύχτας είναι προάγγελος του σκότους μέσα στον τάφο, μετά το οποίο **θα λάμψει το χαρμόσυνο για τους δούλους τού Χριστού και φοβερό για τους εχθρούς του φως της αναστάσεως.**

Ένα πυκνό σύννεφο, μολονότι αυτό συνίσταται μόνο από λεπτούς ατμούς, σκεπάζει το φως του ηλίου, ενώ **οι σωματικές ηδονές, ο διασκορπισμός του νου και οι ασήμαντες, οι μηδαμινές γήινες μέριμνες φράζουν και σκεπάζουν κι εμποδίζουν να ιδωθεί από το βλέμμα της ψυχής η μεγαλόπρεπη αιωνιότητα**.

Μάταια κι ανώφελα λάμπει ο ήλιος από τον καθαρό ουρανό για τα μάτια εκείνα, που έχουν προβληθεί από τύφλωση. Το ίδιο κι η αιωνιότητα σάμπως να είναι ανύπαρκτη για την καρδιά που έχει δολωθεί στην προσήλωση και το πάθος για τα γήινα, όσα μεγάλα, όσα ένδοξα, όσα ηδονή γεμάτα κι ευχάριστα.

«*Θάνατος αμαρτωλών πονηρός*» (Ψαλμ. λγ’ 22): **Τους έρχεται την ώρα που καθόλου δεν τον περιμένουν τους έρχεται, μα αυτοί (οι αμαρτωλοί) δεν έχουν ακόμη κάνει καμιά προετοιμασία γι’ αυτόν**, ούτε για την αιωνιότητα ακόμη και τούτο: Δεν έχουν καν σχηματίσει σαφή ιδέα ούτε γι’ αυτόν ούτε για άλλο αντικείμενο. Και **αρπάζει ο θάνατος τους απροετοίμαστους αμαρτωλούς από προσώπου της γης**, πάνω στην οποία μόνο δυσαρέστησαν κι εξόργισαν τον Θεό, και τους παραδίνει για πάντα στις φυλακές του Άδη.

Θέλεις να θυμάσαι το θάνατο; Να κρατείς αυστηρή **λιτότητα** στο φαγητό και στα ρούχα σου και σ’ όλα τα αντικείμενα του σπιτιού σου· να προσέχεις έτσι που**τα αντικείμενα της ανάγκης να μη καταστούν αντικείμενα πολυτέλειας**· να διδάσκεσαι **μελετώντας το θείο νόμο** μέρα και νύκτα ή κατά το δυνατόν συχνά και θα σου θυμίζετε ο θάνατος. **Η μνήμη του θανάτου θα σμίγει με ποτάμια δακρύων, με μετάνοια για τις αμαρτίες και με την πρόθεση για διόρθωση, με πολλές και θερμές προσευχές**.

Ποιος από τους ανθρώπους έχει μείνει στη γη να ζει για πάντα; Κανείς. Και θ’ ακολουθήσω κι εγώ τα ίχνη των πατέρων, των προπατόρων, των αδελφών και όλων των συνανθρώπων μου. Το σώμα μου θα απομονωθεί στον σκοτεινό τάφο και της ψυχής μου η τύχη για τους απομείναντες κατοίκους της γης θα σκεπαστεί από μια

αδιαπέραστη μυστικότητα.

Θα κλάψουν για μένα συγγενείς και φίλοι, ίσως να κλάψουν πικρά κι ύστερα θα ξεχάσουν. Έτσι κλάφτηκαν και ξεχάστηκαν αμέτρητες χιλιάδες ανθρώπων. Τους μέτρησε και **θα τους θυμάται μονάχα ο Θεός** ο παντέλειος. Μόλις γεννήθηκα, μόλις έγινε η σύλληψή μου στη μήτρα τής μητέρας μου, ο θάνατος τύπωσε απάνω μου τη σφραγίδα του. «Δικός μου είναι», είπε ο θάνατος, κι αμέσως ετοίμασε δρεπάνι για μένα. Από την αρχή κιόλας της ύπαρξής μου απειλεί και φοβερίζει μ' αυτό το δρεπάνι. Μπορώ – στο κάθε λεπτό της ύπαρξής μου – να γίνω θύμα του θανάτου! Αστοχίες υπήρξαν πολλές· το αληθινό, όμως, κούνημα του χεριού και το αληθινό πλήγμα είναι αναπόδραστα κι αναπότρεπτα.

Με το ψυχρό χαμόγελο της καταφρόνησης κοιτάει ο θάνατος τα γήινα έργα των ανθρώπων. Ο αρχιτέκτονας κτίζει ένα κολοσσιαίο κτίριο, ο ζωγράφος δεν έχει ακόμη τελειώσει τον περικαλλή του πίνακα, κι η μεγαλοφυΐα του έχει καταρτίσει γιγάντια σχέδια και θέλει να τα εκτελέσει· **επέρχεται ο απρόοπτος και αδυσώπητος θάνατος και ρίχνει στην ανυπαρξία τον ένδοξο της γης κι όλα του τα σχέδια.**

Μονάχα μπροστά στον δούλο του Χριστού φοβάται κι εκδηλώνει σεβασμό ο αυστηρός και τραχύς θάνατος. **Νικημένος καθώς είναι από τον Χριστό σέβεται ο θάνατος μονάχα την εν Χριστώ ζωή**. Συχνά ο ουράνιος αγγελιοφόρος αναγγέλλει σε υπηρέτες και διακόνους της αλήθειας πως σύντομα θα συμβεί η μετοίκησή τους και η μακάρια ζωή τους μέσα στην αιωνιότητα.**Προετοιμασμένοι καθώς είναι με τη ζωή τους για τον θάνατο**, και παρηγορούμενοι και από τη μαρτυρία της συνείδησής τους και από την άνωθεν επαγγελία, ήσυχα και με χαμόγελο στα χείλη αποκοιμούνται τον παντοτινό ύπνο του θανάτου.

Είδε κανείς σας σώμα ανθρώπου δικαίου, που έχει εγκαταλειφθεί από την ψυχή; Απ' αυτό δεν αναδίδεται δυσοσμία και η προσέγγιση σ' αυτό δεν προκαλεί φόβο· κατά δε τον ενταφιασμό του η λύπη έχει διαλυθεί από κάποια ακατανόητη χαρά· τα χαρακτηριστικά του προσώπου, που πάγωσαν ακίνητα στην έκφραση που είχαν τις στιγμές της εξόδου της ψυχής, μερικές φορές αναπαύονται σε βαθύτατη γαλήνη, μερικές όμως, φορές σ' αυτά φέγγει η χαρά συνάντησης και ασπασμού χαροποιού – βέβαια με Αγγέλους και με τις μορφές αγίων, ποη αποστέλλονται από τον Ουρανό για τις ψυχές των δικαίων.

Θάνατέ μου, θύμισέ μου την ύπαρξή σου! Ας έρθει σε μένα πικρή, αλλά ολότελα δίκαιη και **επωφελής θύμηση! Κι απόσπασέ με από την αμαρτία! Δίδαξέ με και οδήγησέ με στην οδό του Χριστού!** Είθε, εξαιτίας της μνήμης του θανάτου να εξασθενήσουν τα χέρια μου και ν' αποτραβηχτούν από κάθε κούφιο και μάταιο και αμαρτωλό έργο. **Θύμισέ μου, θάνατέ μου, την ύπαρξή σου και θα**

απομακρυνθούν από μένα η κενοδοξία και η ηδυπάθεια, που μ' αιχμαλωτίζουν. Θα απομακρύνω από το τραπέζι μου τα αχνιστά, πλούσια εδέσματα, θα αφαιρέσω από πάνω μου τα λαμπρά, πλούσια ενδύματα και θα ντυθώ ρούχα θρήνου και ενόσω ζω θα κλαίω τον εαυτό μου, που από τη γέννησή μου επονομάστηκα νεκρός.

«Έτσι, λοιπόν! Ενθυμού (τον θάνατο) και κλαίε ο ίδιος τον εαυτό σου ενόσω ζεις, λέει η μνήμη του θανάτου. Έχω έρθει για να σε λυπώ ευεργετικά κι έχω φέρει μαζί μου (για σένα) πλήθος από σκέψεις, τις πιο ψυχωφελείς. Πώλησε όσα σου πλεονάζουν και το αντίτιμο δώσε το στους φτωχούς· πρόπεμψε τους θησαυρούς σου στον Ουρανό σύμφωνα με του Σωτήρα μας Χριστού τη Διαθήκη. Οι θησαυροί αυτοί θα συναντήσουν τον κύριό τους αυξανόμενοι στο εκατονταπλάσιο. Ξέχυσε για τον εαυτό σου θερμά δάκρυα και ολόθερμες προσευχές. **Ποιος μετά τον θάνατό σου θα σε θυμάται με τόση προθυμία και ζήλο, όσο μπορείς εσύ ο ίδιος να θυμάσαι τον εαυτό σου πριν από τον θάνατο σου; Μην εμπιστεύεσαι τη σωτηρία της ψυχής σου σε άλλους, τη στιγμή που μπορείς εσύ ο ίδιος να κάνεις αυτό το ουσιαστικά αναγκαίο για σένα έργο! Γιατί εσύ να κυνηγάς τη φθορά, όταν ο θάνατος οπωσδήποτε θα αφαιρέσει από σένα κάθε τι το φθαρτό; Ο θάνατος είναι εκτελεστής των προσταγών του πανάγιου Θεού** – μόλις ακούσει την προσταγή – και ορμάει με ταχύτητα αστραπής να την εκτελέσει. Δεν θα δίστασε από αιδημοσύνη ούτε μπροστά στον ζάπλουτο ούτε μπροστά στον ευπατρίδη, τον ήρωα ή τον μεγαλοφυή και δεν θα χαριστεί ούτε στη νεότητα, ούτε στην ομορφιά, ούτε στη γήινη ευτυχία· προεγκατοικίζει τον άνθρωπο στην αιωνιότητα και (σαν αποτέλεσμα) με τον θάνατο εισέρχεται ο δούλος του Θεού μέσα στην μακαριότητα της αιωνιότητας, ενώ ο εχθρός του Θεού εισέρχεται στον αιώνιο πόνο».

«**Η μνήμη θανάτου είναι δωρεά του Θεού**», είπαν οι Πατέρες: **Η δωρεά αυτή δίνεται σ' εκείνον που εκτελεί τις εντολές του Θεού** έτσι, που εκείνος να την τελειοποιήσει στην ιερή άθληση της μετάνοιας και της σωτηρίας.

Της χαριτόβρυτης μνήμης θανάτου προηγείται ή δική μας προσπάθεια να θυμόμαστε τον θάνατο. **Ανάγκαζε τον εαυτό σου να θυμάται συχνά τον θάνατο**, πείσε τον εαυτό σου για την αδιαμφισβήτητη αλήθεια ότι οπωσδήποτε – το πότε είναι άγνωστο – θα πεθάνεις και (τότε) θ' αρχίσει να έρχεται και να παρουσιάζεται στον νου σου η θύμηση του θανάτου, μια θύμηση βαθιά και ισχυρή· κι αυτή η θύμηση, **η μνήμη θανάτου θα κτυπά με θανατηφόρα πλήγματα όλα τα αμαρτωλά σου διαβήματα και έργα**.

Είναι ξένος προς αυτή την πνευματική δωρεά ο εραστής της αμαρτίας · αυτός ακόμη και πάνω στους ίδιους τους τάφους δεν σταματάει να παραδίδεται σε αμαρτήματα ευάρεστα προς τη σάρκα, χωρίς να θυμάται καθόλου το θάνατο, που

στέκει μπροστά του πρόσωπο προς πρόσωπο ως επικείμενος. Σ’ αντίθεση μ’ αυτό, ο υπηρέτης και διάκονος του Χριστού ακόμα και ζώντας σε μεγαλόπρεπους νυμφώνες, θα θυμηθεί τον τάφο που τον περιμένει, και θα χύσει σωτηριωδέστατα δάκρυα για την ψυχή του. Αμήν.

(Μετάφραση από τα ρωσικά: ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ Ι. ΑΣΣΙΩΤΗΣ, Θεολόγος. Πηγή: oparadeisos.wordpress.com*)*